

עוצם עין אחת | עוזי צור

אחוה גברית, אחווה נשית

רון עמיר – "שהוות", אוצרת ורד גני, סדנאות האמנים בתל-אביב

תלויים גברים עירומים כביום היוולדם, גברים מתורבתים, החוזרים אל פרא ראשוני, ארוטי ומופרך, כתמונת גן עדן שיש בו ארבעה אדמים ואף לא חוה אחת או נחש, כעץ הגברים הוואגנרי וההומוראוי בסרטו של ויסקונטי "הארורים". הם מוארים בחברבורות האור העובר בקנים, ואם בוחנים את החיווין הזה מתגלים בקבוקי הפלסטיק הצפים שם – קומיות על סף הגרוטסקי. התכונה הזאת באה לידי ביטוי בצילום נוסף של שמעוני, מוסתר כמעט, ובו גבר מקריח העומד בגבו אלינו מפשיל את מכנסיו לגלות את עכוזו התפוח, ומהצר האחר הוא מתחכך בקטטוס קוצני.

זו התערוכה האחרונה בסדנאות האמנים במיקומה ובחללה הנוכחיים – בקצה סימטאות הנגרים, אחד החללים היותר מוצלחים של האמנות המקומית. יש לקוות שחלל התצוגה החדש של הסדנאות בקלישר יופעל במהרה, כי חלל הביניים הזה, הלא מסחרי, ממלא מקום חשוב בשרשרת התצוגה בין הגלריה למוזיאון.

תמרה ריקמן – "מנחת אביב לינוסה", אוצרת דלית מתתיהו, מוזיאון תל-אביב לאמנות

המיטה, מעשן ומתבונן, והשלישי מתכופף מבעד לחלון הפתוח ומסתכל בסקרנות למטה – תצלום המצוי על הגבול הדק שבין הטבעי למבוים, בלי שאפשר יהיה להכריע ביניהם. הלילה כבר ירד בריבוע החלון הגולמי, ו"נשאט", במכנסיים כחולים קצרים לגופו הצנום, סיגריה בזווית פיו, יושב על מזרן חשוף, קופסאות שימורים ובקבוקי מיץ למרגלותיו. "רימאן ועלא" מכורבלים בשמיכות

רון עמיר, "רוואר, אמין, מחמד, פוואז ועומר"

שוהים, שוהים חוקיים ושוהים בלתי חוקיים – המלים של שפתנו הולכות ומוכתמות. רון עמיר מתחיל בכסיס האנרי שי, החברתי, האנתרופולוגי, ומגיע לפסגות של צילומים המרוממים את הנושא בקירבה ובכבוד, עטופים בקורים לא מורגשים של חושניות וארטיקה של אחווה גברית, שהמרכיב הנשי נלקח ממנה. כנוודים של המאה ה-21, המרחיקים ממשפחותיהם וחברותיהם כדי למצוא פרנסה מזדמנת, חיים גיבורי הצילומים הללו בשולי החיבה, בונים את משכנות פיתום ורעמסס. עמיר חי עם פועלי הבניין הערבים בארץ תרי בנייה ישראלים, ויצר אתם אינטימיות פרוצה. הצילום שלו אינו מתנשא או מביט מבחוץ, אלא נוצר באותו גובה הצילומים, יופיים וכוחם נובע מהתמונה השלמה וממכלול הפרטים, מהמתח שבין הריאלי לנגיעה, להתערבות, הכמעט לא מורגשת, של קולנועיות דרמטית: הקומה פוזיציה של הצילומים, התאורה הנוספת, המלאכותיות. הוא נוגע כמו עדי נס, אך בלי ההפקה הקולנועית של נס, היוצרת מגה-מציאות. יש בצילומים מתח שבין האדם הפרטי לצילום האבסטרקטי, כייצוג תמונות קדושים במסורת הציור המערבי. יש גם מתח בין הרצון ליצור ביתיות כלשהי לבין הניכור של חללי הבטון הארעיים – היוצרים אסתטיקה ושפה משלהם.

עמיר נוקב בשמות המצולמים כדי להוציאם מאותה אנונימיות סתמית. "חביב, עלי ועלא" הוא תצלום-שילוש של גברים צעירים הרובצים ניווחים על שמיכות פוך ופלים בדוגמאות פרחים. מבעד לחלון נגלה נוף כמעט "שווייצרי". הגברים הצעירים מתנוונים במצלם (ומבעדו בנו) בנינוחות וכמי עט ערגה. האור הנוסף המאיר אותם, הנטמע בזה הטבעי, מנתק אותם ומסיט אל מעבר למקום ולזמן הריאליים. "רוואר, אמין, מחמד, פוואז ועומר" מקננים במרפסת הנישאה של פנטהאוז עתידי (האם אלה שיזכו לגור באותו פנטהאוז יחשבו על הפועלים האלמונים שהיו פה לפניכם?). התאורה המלאכותית מאירה אותם ואת זוויות הבטון העירום של הבניין הנבנה. בחוץ משייטים ענני נוצה בתכול הריקע הפנטסטי. נוף כפרי נשקף מבעד לשלדרי החלונות, ובחדר שלושה: אחד יושב על המיטה החלונות, ובחדר המיטה, שני יושב על קצה

אל מול האחוה הגברית שלעיל מציגה תמרה ריקמן עונג מפתה של אחווה נשית. אלבום של 12 תחריטים יפהפיים שני דפסו בסדנת ההדפס בירושלים, בהוצאת לושי אמנות ופרייקטים, לשיריה של המשוררת היוונית קתרינה אנגלקירוק. זה הימנון משורר תף לארס, לבנותיה של ספפו, אך לתחריטה של ריקמן יש חיים משלהם. יפים ומיוחדים הם קווי החריטה והרישום של ריקמן – שהם לא קו אחד אלא אסופה של קווים דקיקים כקורים הנאספים לקו. אסופות הקווים הללו, בקטעים מסוימים קוויהו דקיקים וקלים כל כך עד שהם נימוחים באור הנייר, ובאחרים הם מצטופפים ומתעבים עד שהיו לכתמים של צל או חושך סמיך. כל זה נעשה במשחק רגיש וחושני של אור וצל. החושניות רוטטת באשה המגישה את מנחת האביב, את קימור הפרי העגול, שלו זוג עלים ככנפי מלאך זעיר. האשה מגישה את שפתיה לנשוק, לנגוס, בפרי, והיא עצומת עיניים, אבורה בעונג הצפוי לה. האם זה רימון עץ-הדעת הטומן בחוכו את כאב ההתפכחות, או פרי אהבה אסורה ההופך למותר? ברישוי מי התחריט הללו יש דבר מה מרוחו התמימה וההיולית של שגאל.